

Projektas

PATVIRTINTA
Nacionalinio egzaminų centro direktoriaus
2017 m. lapkričio xx d. įsakymu Nr. (1.3.)-V1-xxx

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIES VERTINIMO KRITERIJAI

I. Literatūrinio rašinio turinio vertinimas (21 taškas x 2)

L	T	Temos supratimas
III	7	Tema suprasta analizuojama, apibendrinama, vertinama platesniame literatūriniame (kultūriniame) kontekste. Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti temos aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos ¹ .
II	6	Tema suprasta. Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti temos aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos .
	5	
	4	Tema suprasta. Motyvuotai išskirti temos aspektai , bet ne visi išnagrinėti.
I	3	Tema suprasta iš dalies (per siaurai / per plačiai / ne visi aspektai motyvuotai išskirti ir išnagrinėti).
	2	
	1	Tema menkai suprasta (tik teksto fragmentai susiję su tema).
–	0	Žr. pastabą.

L	T	Kūrinių analizė, interpretavimas ²
III	7	Privalomo autoriaus (-ių) kūrinys (-iai) pasirinkti tinkamai. Kūrinių ³ interpretacija išsami, pagrįsta ne tik turinio analize, bet ir dėmesiu raiškai.
II	6	Privalomo autoriaus (-ių) kūriniai pasirinkti tinkamai . Kūrinių interpretacija išsami, pagrįsta analize arba ne daugiau kaip 1 interpretavimo trūkumas / fakto klaida, nenaikinantys interpretacijos pagrįstumo.
	5	
	4	Privalomo autoriaus (-ių) kūriniai pasirinkti tinkamai . Kūrinių interpretacija pagrįsta, bet nepakankamai remiamasi kūrinio analize arba ne daugiau kaip 3 interpretavimo trūkumai / fakto klaidos.
I	3	Pasirinkta tik vieno privalomo autoriaus kūrinys (-iai) / ne visi kūriniai pasirinkti tinkamai. Kūrinių interpretacija paviršutiniška , bet yra analizės elementų <i>arba</i> ne daugiau kaip 4 interpretavimo trūkumai / fakto klaidos.
	2	
	1	Pasirinkta tik vieno privalomo autoriaus kūrinys (-iai) / netinkamai pasirinkta kūrinys (-iai). Bandoma interpretuoti kūrinius, bet didžiojoje teksto dalyje atpasakojamas siužetas <i>arba</i> ne daugiau kaip 6 interpretavimo trūkumai / fakto klaidos.
–	0	Kūriniai neinterpretuojami , tik atpasakojamas siužetas / iškraipomas kūrinio (-ių) turinys. (7 ir daugiau interpretavimo trūkumų / fakto klaidų.)

T	Struktūra
4	Pasirinkta ypač tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai suformuluota, idėjos perteikiamos puikiai komponuojant tekstą ¹¹ .
3	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai suformuluota, ižanga motyvuota, baigiamosios išvados pagrįstos.
2	Struktūra ne visai tinkama turiniui perteikti: tema iš esmės plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiški, ižanga turi trūkumų ar / ir baigiamosios išvados iš dalies pagrįstos.
1	Struktūra mažai tinkama turiniui perteikti: temos plėtotei trūksta kryptingumo, pagrindinė mintis ne visai aiški, ižanga / baigiamosios išvados netinkamos.
0	Struktūra netinkama turiniui perteikti: pagrindinė mintis neaiški, ižanga ir išvados netinkamos.

T	Rėmimasis kontekstu
3	Tikslingai ir tinkamai remiamasi kūrinių kontekstu.
2	Ne visai tikslingai ir tinkamai remiamasi kūrinių kontekstu. (Ne daugiau kaip 1 fakto klaida.)
1	Bandoma remtis kūrinių / kūrinio kontekstu. / Kontekstas tik paminėtas. (Ne daugiau kaip 2 fakto klaidos.)
0	Kontekstu remiamasi netinkamai / nesiremiamą . (3 ir daugiau fakto klaidų.)

PASTABA. Visas darbas nevertinamas, jei parašytas rašinys savo sugalvota tema. Kitu atveju, už **temos supratimo, kūrinių analizės, interpretavimo ir rėmimosi kontekstu** kriterijus skyrus nulį, darbas toliau vertinamas pagal visus likusius kriterijus.

¹ Kūriniai siejami teminiu / probleminiu / idėjų / įvaizdžių / motyvų / meniniu ar kitais aspektais.

² Literatūros teorijos sąvokų vartojimas būtinas teksto analizei ir interpretacijai. Netinkamas jų vartojimas laikomas fakto klaidomis.

³ Privalomo autoriaus kūrinys (-iai) gali būti pasirinkti kaip pagrindas, o kito autoriaus kūrinys (-iai) gali būti prisitraukti kaip kontekstas – tokiu atveju išsamos pastarojo kūrinio (-ių) interpretacijos neturėtų būti reikalaujama).

I. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas (21 taškas x 2)

L	T	Temos, problemos supratimas
II I	7	Tema, problema suprastos , analizuojamos, apibendrinamos, vertinamos platesniame kultūriniame (literatūriniame) kontekste. Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos .
	6	Tema, problema suprastos . Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos .
II	5	
	4	Tema, problema suprastos . Motyvuotai išskirti aspektai , bet ne visi išnagrinėti.
I	3	Tema ir / ar problema suprastos iš dalies (per siaurai / per plačiai / ne visi aspektai motyvuotai išskirti ir išnagrinėti).
	2	
	1	Tema menkai suprasta (tik teksto fragmentai susiję su tema).
–	0	Žr. pastabą.

L	T	Argumentavimas, pagrindimas
III	7	Argumentai tinkami¹, svarūs² ir įtaigūs³ . Rašančiojo požiūris pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi. Kur dera, polemizuojama. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis.
	6	Argumentai tinkami, svarūs . Rašančiojo požiūris pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis arba ne daugiau kaip 1 argumentavimo trūkumas / fakto klaida, nenaikinantys argumento svarumo.
II	5	
	4	Argumentai tinkami, bet ne visi svarūs . Rašančiojo požiūris pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis arba ne daugiau kaip 3 argumentavimo trūkumai / fakto klaidos.
I	3	Ne visi argumentai tinkami ir svarūs . Rašančiojo požiūris iš dalies pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi arba ne daugiau kaip 4 argumentavimo trūkumai / fakto klaidos.
	2	
	1	Bandoma argumentuoti . Samprotavimas paviršutiniškas, dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas arba ne daugiau kaip 6 argumentavimo trūkumai / fakto klaidos.
–	0	Argumentai netinkami / neargumentuojama arba 7 ir daugiau argumentavimo trūkumų / fakto klaidų.

T	Struktūra
4	Pasirinkta ypač tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai atskleista, idėjos perteikiamos puikiai komponuojant tekstą ¹¹ .
3	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai atskleista, įžanga motyvuota, baigiamosios išvados pagrįstos.
2	Struktūra ne visai tinkama turiniui perteikti: tema iš esmės plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiški, įžanga turi trūkumų ar /ir baigiamosios išvados iš dalies pagrįstos.
1	Struktūra mažai tinkama turiniui perteikti: temos plėtotei trūksta kryptingumo, pagrindinė mintis ne visai aiški, įžanga / baigiamosios išvados netinkamos.
0	Struktūra netinkama turiniui perteikti: pagrindinė mintis neaiški, įžanga ir išvados netinkamos.

T	Rėmimasis privalomu autoriumi ⁴ ir kontekstu
3	Tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš privalomų autorių kūrinio (-iais) ir kultūriniu / istoriniu / biografiniu kontekstu .
2	Ne visai tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš privalomų autorių kūrinio (-iais) ir kontekstu . / Tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš privalomų autorių kūrinio (-iais), tačiau kultūrinis / istorinis / biografinis kontekstas ne visai tinkamas. (Ne daugiau kaip 1 fakto klaida.)
1	Bandoma remtis vieno iš privalomų autorių kūrinio (-iais), tačiau ne visai tinkamai, kultūrinis / istorinis / biografinis kontekstas tik paminėtas. / Tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš privalomų autorių kūrinio (-iais), tačiau kultūriniu / istoriniu / biografiniu kontekstu remiamasi netinkamai / nesiremiam. (Ne daugiau kaip 2 fakto klaidos.)
0	Bandoma remtis vieno iš privalomų autorių kūrinio (-iais), tačiau netinkamai įrodomo teiginio atžvilgiu. Kultūriniu / istoriniu / biografiniu kontekstu remiamasi netinkamai / nesiremiam. / Privalomu autoriumi nesiremiam (žr. pastabą).

PASTABA. Visas darbas nevertinamas, jei parašytas rašinys savo sugalvota tema. Kitu atveju, už **temos supratimo, argumentavimo, pagrindimo ir rėmimosi privalomu autoriumi ir kontekstu** kriterijus skyrus nulį, darbas toliau vertinamas pagal visus likusius kriterijus.

¹ Tinkamas argumentas pagrindžia tą teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

² Svarus argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia pritarti pagrindinei minčiai. Argumento svarumas – jo santykis su tema.

³ Įtaigus argumentas – darantis emocinį ir (ar) estetinį poveikį.

⁴ Rėmimasis privalomu autoriumi vertinamas, jei, pagrindžiant samprotavimo rašinio temos teiginį, yra įvardytas autoriaus kūrinys ir remiamasi jo medžiaga (siužetu / veikėjais / menine raiška ir pan.).

II. Kalbos taisyklingumo vertinimas mokykloms lietuvių mokomąja kalba (38 taškai)

L	T	Gramatika ir leksika
	9	0–1
	8	2
	7	3
II	6	4
	5	5
I	4	6
	3	7
	2	8
	1	9
-	0	10 ir daugiau

L	T	Rašyba
	15	0–1
	III	14
	13	2
II	12	3
	11	4
	10	5
	9	6
	8	7
	8	8
	7	9
I	6	10
	5	11
	4	12
	3	13
	2	14
	1	15
-	0	16 ir daugiau

L	T	Skyryba
III	14	0–1
	13	2
II	12	3
	11	4
	10	5
	9	6
	8	7
	7	8
I	6	9
	5	10
	4	11
	3	12
	2	13
-	1	14
-	0	15 ir daugiau

II. Kalbos taisyklingumo vertinimas mokykloms tautinių mažumų mokomąja kalba (38 taškai)

L	T	Gramatika ir leksika
	9	0–1
	8	2
	7	3
II	6	4–5
	5	6–7
I	4	8–9
	3	10–11
	2	12–13
	1	14
-	0	15 ir daugiau

L	T	Rašyba
	15	0–1
	III	14
	13	2
II	12	3
	11	4
	10	5–6
	9	7–8
	8	9–10
	8	11–12
	7	13–14
I	6	15–16
	5	17–18
	4	19–20
	3	21–22
	2	23–24
	1	25–26
-	0	27 ir daugiau

L	T	Skyryba
III	14	0–1
	13	2
II	12	3
	11	4
	10	5
	9	6
	8	7
	7	8
I	6	9
	5	10
	4	11
	3	12
	2	13
-	1	14
-	0	15 ir daugiau

III. Teksto raiškos vertinimas (20 taškų)

L	T	Teksto raiška, stilius, logika	
		Lietuvių mokomąja kalba	Tautinių mažumų mokomąja kalba
III	20	Raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Tekstas stilistiškai vientisas. Rašoma aiškiai, tiksliai, sklandžiai, logiškai. Leksika tinkama. Minčių santykiams reikšti tinkamai ir tikslingai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros. Yra 0–1 stiliaus, logikos trūkumas.	Raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Tekstas stilistiškai vientisas. Rašoma aiškiai, tiksliai, sklandžiai, logiškai. Leksika tinkama. Minčių santykiams reikšti tinkamai ir tikslingai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros. Yra 0–1 stiliaus, logikos trūkumas.
	19	2 trūkumai.	2 trūkumai.
	18	3 trūkumai.	3–4 trūkumai.
	17	4 trūkumai.	5 trūkumai.
	16	5 trūkumai.	6 trūkumai.
	15	6 trūkumai.	7–8 trūkumai.
	14	7 trūkumai.	9 trūkumai.
II	13	8 trūkumai.	10 trūkumų.
	12	9 trūkumai.	11 trūkumų.
	11	10 trūkumų.	12 trūkumų.
	10	11 trūkumų.	13 trūkumų.
	9	12 trūkumų.	14 trūkumų.
	8	13 trūkumų.	15 trūkumų.
I	7	14 trūkumų.	16 trūkumų.
	6	15 trūkumų.	17 trūkumų.
	5	16 trūkumų.	18 trūkumų.
	4	17 trūkumų.	19 trūkumų.
	3	18 trūkumų.	20 trūkumų.
	2	19 trūkumų.	21–23 trūkumai.
–	1	20 trūkumų.	24–28 trūkumai.
	0	Yra 21 ir daugiau trūkumų.	29 ir daugiau trūkumų.

PAAIŠKINIMAI:

1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų 5–12 klasių lietuvių kalbos vadovėliuose, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, pažeidimai.
2. **Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos laikomos atskiromis klaidomis**, išskyrus šiuos atvejus:
 - a) kai taškai nerašomi ant **i / j**, laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant **ė**, – kiekviena klaida atskira;
 - b) nelietuviškų raidžių rašymas laikoma viena klaida visame darbe;
 - c) žodžių kėlimo klaidos laikomos viena klaida visame darbe.
3. Viena klaida laikoma: a) ta pati žodyno klaida visame rašinyje; b) ta pati gramatikos klaida, pasikartojanti kelis kartus tame pačiame žodyje; c) dvejetainių linksnių, susietų vienu valdymu, vartojimo klaidos tame pačiame sakinyje (pvz.: *Lengva žmogui būti geru, sunkiau – teisingu.*). Kitos gramatikos (morfologijos, sintaksės) klaidos laikomos atskiromis.
4. Ta pati žodžių rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus toje pačioje žodžio šaknyje, laikoma viena klaida. **Galūnių rašybos klaidos laikomos atskiromis** (išskyrus tą pačią klaidą tame pačiame žodyje).
5. Akies klaida laikoma atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t. y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida.
6. To paties įterpinio neskyrimas, ta pati citatos skyrybos klaida laikoma viena skyrybos klaida.
7. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.
8. **Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida.**
9. Stiliaus, logikos klaidos laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida laikoma viena klaida.
10. Kalbos taisyklingumo (gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos) ir stiliaus bei logikos klaidos žymimos paraštėje iki nulio ribos.
11. **Idėjų perteikimas puikiai komponuojant tekstą** atpažįstamas iš tinkamai pasirinktų minties plėtotės priemonių. Tai gali būti tinkamas epigrafas, nestandartinės įžangos (citos, pavyzdžių pateikimas ir komentavimas ir pan.) / teksto komponavimas pagal idėjų perteikimo logiką (lyginimas, analogija, akumuliacija, t. y. įtaigi pavyzdžių sancaupa, leidžianti daryti išvadą, ir pan.), logiškai pagrįstas teksto skaidymas dalimis, suteikiant joms tikslingus pavadinimus, teksto skirstymas pastraipomis, kuriančiomis, stiprinančiomis įtaigą / nestandartinės išvados (pabaiga su digresija, t. y. įterptas platesnis požiūris į problemą ar motyvuotas nukrypimas nuo temos, asociatyvus citavimas ir kt.) ir panašiai, t. y. **teksto komponavimas pasitelkiant tinkamas retorikos išgales, stiprinančias įtaigą.**

Jeigu kandidatas parašė mažiau nei 500 žodžių, už kiekvienus 30 trūkstamų žodžių atimama po 1 tašką iš bendro įvertinimo.

Trūkstamų žodžių skaičius	Atimami taškai	Trūkstamų žodžių skaičius	Atimami taškai
11–40	1	131–160	5
41–70	2	161–190	6
71–100	3	191–220	7
101–130	4	221–250	8